

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИНОРОБНИХ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ»**

Виконавець:

Студент ФЕУП

Манюков Євгеній Ігорович _____

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Захарченко Наталя Вячеславівна _____

Одеса – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Світ стрімко рухається в напрямку цифрової трансформації, і виноробна галузь не є винятком. Впровадження цифрових технологій в усі сфери виробництва, маркетингу та управління стає ключовим фактором конкурентоспроможності підприємств. Для вітчизняних виноробних підприємств, які прагнуть завоювати світові ринки та забезпечити сталий розвиток, цифрова трансформація є не просто бажаною, а необхідною умовою успіху.

Актуальність дослідження полягає в тому, що цифрові технології змінюють споживчі звички, відкривають нові можливості для просування брендів та оптимізації виробничих процесів. Вітчизняним виробникам вина необхідно постійно шукати нові шляхи для підвищення ефективності та якості продукції, щоб конкурувати з міжнародними брендами. Також цифрові інструменти дозволяють оптимізувати витрати, підвищити якість продукції, покращити взаємодію з клієнтами та вийти на нові ринки.

Аналіз наукової літератури, вітчизняних та зарубіжних досліджень свідчить про зростаючий інтерес до теми цифрової трансформації в різних галузях, зокрема в агропромисловому комплексі. Однак, досліджень, спеціально присвячених цифровій трансформації виноробних підприємств в Україні, відносно небагато.

Існуючі дослідження А. Андрейченко [2], Н. Добрової [53], Н. Захарченко, В. Обнявко [12], А. Ковальов, О. Бабій, К. Тимченко [17], О. Колесник [53], Д. Кушнір, О. Літвінов [18], О. Подмазко [53], в основному зосереджені на аналізі загальних трендів цифрової трансформації в харчовій промисловості. Проте дослідженню окремих аспектів застосування цифрових технологій у виноробстві (наприклад, використання сенсорів для моніторингу якості винограду), вивченню досвіду зарубіжних виноробних компаній у сфері цифрової трансформації приділено недостатньо уваги.

Мета кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні та прикладні аспекти дослідження перспектив розвитку вітчизняних виноробних підприємств в умовах цифрової трансформації.

Для досягнення мети було поставлено наступні **завдання**:

- 1) визначити поняття цифровізації та її вплив на бізнес-процеси;
- 2) розглянути сучасні цифрові технології та їх застосування у виноробній галузі;
- 3) визначити моделі цифровізації виноробних підприємств;
- 4) надати характеристику світового ринку вина;
- 5) здійснити аналітичну оцінку стану виноробних підприємств в Україні та Одеської області;
- 6) проаналізувати основні проблеми у процесі цифрової трансформації;
- 7) розглянути основні напрямки цифрової трансформації виноробних підприємств;
- 8) обґрунтувати організаційно-економічний механізм управління виноробними підприємствами в умовах цифровізації;
- 9) дослідити стратегію цифрової трансформації виноробних підприємств;

10) обґрунтувати інвестиційні проекти для розвитку цифрових технологій у виноробстві.

Об'єкт дослідження – процес розвитку вітчизняних виноробних підприємств в умовах цифровізації.

Предмет дослідження – є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів дослідження перспектив розвитку виноробних підприємств в умовах цифровізації.

Методи дослідження. Під час підготовки кваліфікаційної роботи було використано різні методи. Зокрема, аналіз літератури: вивчення наукових публікацій, звітів, статей з питань цифрової трансформації та виноробства; аналіз статистичних даних: використання статистичних даних про стан виноробної галузі в Україні; порівняльний аналіз: порівняння досвіду вітчизняних та зарубіжних виноробних підприємств.

Інформаційна база дослідження. Інформаційна база дослідження включатиме: наукові статті та монографії; звіти міжнародних організацій; статистичні дані Державної служби статистики України; матеріали конференцій та семінарів; інтернет-ресурси (веб-сайти виноробних підприємств, галузеві портали).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури. Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок тексту. Основний текст 84 сторінок, міститься 7 таблиць, 4 рисунки.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези у X Міжнародній науково–практичній конференції (2024 р.): Захарченко Н. В., Манюков Є. І. Розвиток світових інновацій на ринку вина. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 04-05 жовтня 2024 р.). Одеса, 2024. С. 172-173.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи цифрової трансформації підприємств харчової промисловості»** розкрито поняття цифровізації та її вплив на бізнес-процеси, досліджено сучасні цифрові технології та їх застосування у виноробній галузі, а також визначено моделі цифрової виноробних підприємств.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану вітчизняного виноробства та рівня його цифрової трансформації»** представлено характеристику світового ринку вина, аналіз стану виноробних підприємств в Україні та Одеської області, виявлено основні проблеми в процесі цифрової трансформації та основні напрямки цифрової трансформації виноробних підприємств.

У третьому розділі **«Перспективи розвитку вітчизняного виноробства в умовах цифрової трансформації»** розроблено організаційно-економічний механізм управління виноробними підприємствами в умовах цифровізації, обґрунтовано аналіз ризиків та бар'єрів впровадження цифровізації у виноробні підприємства України, запропоновано стратегія цифрової трансформації виноробних підприємств та інвестиційні проекти для розвитку цифрових технологій у виноробстві.

ВИСНОВКИ

1. Цифровізація – це процес інтеграції цифрових технологій у всі аспекти діяльності компанії, що виходить за межі простої автоматизації й спрямований на зміну способу ведення бізнесу. Вона змінює бізнес-процеси, структуру управління, взаємодію з клієнтами та постачальниками, а також створює нові бізнес-моделі. Цифровізація дозволяє підприємствам швидше адаптуватися до ринкових змін, підвищувати продуктивність, оптимізувати ресурси та покращувати обслуговування клієнтів, що, врешті-решт, робить бізнес більш конкурентоспроможним та стійким у мінливих умовах.

2. Виноробна галузь активно впроваджує сучасні цифрові технології, такі як Інтернет речей (IoT), великі дані, штучний інтелект, хмарні технології, ERP-системи та блокчейн. IoT і великі дані застосовуються для моніторингу умов вирощування винограду та аналізу зібраних даних, що сприяє оптимізації догляду за виноградниками та покращенню якості врожаю. ERP-системи автоматизують управління ресурсами, а блокчейн підвищує прозорість ланцюга постачання, особливо у преміум-сегменті. Використання цих технологій дозволяє виноробним підприємствам підвищувати ефективність, покращувати якість продукції, оптимізувати витрати та зміцнювати довіру клієнтів.

3. Для виноробних підприємств існують різні моделі цифровізації, зокрема: базова автоматизація, інтеграція виробничих процесів через ERP-системи, управління «розумними» виноградниками (IoT), аналітична модель на базі великих даних і штучного інтелекту, клієнтоорієнтована модель з акцентом на цифровий маркетинг, а також прозорий ланцюг постачання на основі блокчейн-технології. Вибір моделі залежить від масштабу компанії, її ресурсів і стратегічних цілей. Успішне впровадження відповідної моделі допомагає підвищити продуктивність і ефективність, оптимізувати ресурси та розширити клієнтську базу, що забезпечує стійкий розвиток виноробного бізнесу в умовах високої конкуренції.

4. Світовий ринок вина демонструє постійне зростання, в основному через зміну споживчих переваг і зростання попиту на якісні вина. Основними виробниками є Франція, Італія та Іспанія, проте ринки США, Австралії, Південної Америки та Азії також активно розвиваються. Змінюється географія споживання, і країни, що раніше не були великими виробниками, активно конкурують за частку ринку завдяки інноваціям та цифровим інструментам управління виноробством.

5. Аналіз стану виноробних підприємств в Україні та Одеській області. В Україні, зокрема в Одеській області, виноробні підприємства зазнали суттєвих втрат через військові дії та окупацію ключових виноробних регіонів. Це спричинило скорочення площ виноградників і зниження обсягів виробництва. Попри це, Одеська область залишається основним регіоном виробництва винограду та вина, але потребує значних інвестицій і підтримки для подальшого відновлення та розвитку.

6. Процес цифрової трансформації виноробних підприємств в Україні стикається з низкою викликів, таких як нестача кваліфікованого персоналу, висока вартість впровадження цифрових рішень, недостатня інфраструктура, що обмежує можливості для використання технологій. Ці бар'єри уповільнюють адаптацію підприємств до новітніх технологій і знижують їх конкурентоспроможність на глобальному ринку.

7. Основні напрямки цифрової трансформації у виноробній галузі включають автоматизацію виробничих процесів, використання великих даних для прогнозування врожаїв та якості вин, впровадження інтелектуальних технологій для моніторингу виноградників і удосконалення маркетингових стратегій через цифрові платформи. Ці ініціативи сприяють оптимізації витрат, підвищенню якості продукції та розширенню ринків збуту.

8. Дослідження показало, що цифровізація змінює організаційно-економічний механізм управління виноробними підприємствами, зосереджуючись на автоматизації виробничих і управлінських процесів, а також інтеграції новітніх цифрових інструментів для підвищення ефективності діяльності. Запровадження таких механізмів підвищує здатність підприємств швидко адаптуватися до змін ринку, що стає критичним фактором для підвищення їхньої конкурентоспроможності в умовах глобальної цифрової економіки.

9. Основними бар'єрами цифровізації українських виноробних підприємств є висока вартість цифрових технологій, недостатній рівень кваліфікації персоналу, слабка інфраструктура для забезпечення високоякісного зв'язку та обробки даних, а також певний рівень спротиву до змін з боку управлінців. Ці фактори обмежують здатність підприємств швидко адаптувати цифрові рішення, що може знижувати їхню ефективність і загрожувати втратами у випадку глобальних змін ринку.

10. Впровадження стратегії цифрової трансформації передбачає розвиток інфраструктури для автоматизації процесів, підвищення цифрової грамотності працівників, а також застосування аналітичних платформ для покращення операційного управління. Стратегічно важливими аспектами є впровадження великих даних та інтелектуальних систем, що дозволяють знижувати витрати, підвищувати якість продукції і сприяти проникненню на нові ринки.

11. Інвестиційні проекти у сфері цифровізації виноробства мають фокусуватися на розробці технологій моніторингу виноградників, оптимізації ланцюга постачання, а також автоматизації виробничих процесів. Крім того, інвестиції у проекти зі створення цифрових платформ і програмного забезпечення для аналітики дозволяють підвищити ефективність управління ресурсами. Такі проекти вимагають значних фінансових вкладень, проте є ключовими для підвищення продуктивності та розширення конкурентних переваг українських виноробних підприємств.

АНОТАЦІЯ

Манюков Є. І. «Перспективи розвитку вітчизняних виноробних підприємств в умовах цифровізації»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за освітньою програмою «Економіка, планування та управління бізнесом». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – вітчизняні виноробні підприємства та їхні процеси виробництва, маркетингу та управління.

У роботі розглядаються теоретичні основи цифрової трансформації підприємств харчової промисловості розкрито поняття цифровізації та її вплив на бізнес-процеси, досліджено сучасні цифрові технології та їх застосування у виноробній галузі, а також визначено моделі цифровізації виноробних підприємств.

Представлено характеристику світового ринку вина, аналіз стану виноробних підприємств в Україні та Одеської області, виявлено основні проблеми в процесі цифрової трансформації та основні напрямки цифрової трансформації виноробних підприємств.

Розроблено організаційно-економічний механізм управління виноробними підприємствами в умовах цифровізації, обґрунтовано аналіз ризиків та бар'єрів впровадження цифровізації у виноробні підприємства України, запропоновано стратегія цифрової трансформації виноробних підприємств та інвестиційні проекти для розвитку цифрових технологій у виноробстві.

Ключові слова: виноробні підприємства, Україна, цифровізація, цифрові технології, Одеська область, організаційно-економічний механізм.

ANNOTATION

Manyukov Y. «Prospects of the development of domestic winemaking enterprises in the conditions of digitalization»

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship and Trade» under the master's program «Economics, planning, and business management». Odesa National Economic University. Odesa, 2024.

The qualification work consists of three chapters. The object of the domestic wineries and their production, marketing, and management processes.

The study examines the theoretical foundations of digital transformation in food industry enterprises, reveals the concept of digitalization and its impact on business processes, explores modern digital technologies and their application in the winemaking industry, and identifies models of digitalization for wineries.

The work provides a characterization of the global wine market, analyzes the state of wineries in Ukraine and the Odesa region, identifies key challenges in the digital transformation process, and outlines the main directions for the digitalization of wineries.

An organizational and economic mechanism for managing wineries under digitalization conditions has been developed. The analysis of risks and barriers to the implementation of digitalization in Ukrainian wineries is substantiated. A digital transformation strategy for wineries is proposed, along with investment projects aimed at developing digital technologies in winemaking.

Keywords: wineries, Ukraine, digitalization, digital technologies, Odesa region, organizational and economic mechanism.